Taraqqiyot spektri
ILMIY JURNALI
Vol 2 № 6 2026

RAQAMLI TA’LIM MUHITIDA TALABALARNING KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI

Soibnazarova Gulrux Murodjonovna

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti psixoligi Aniq va ijtimoiy fanlar uneversiteti magistranti psixologiya yo’nalishi 1 -kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli ta’lim muhitida talabalarning kreativ kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari hamda amaliy ahamiyati yoritilgan. Kreativ kompetentlikning mazmun-mohiyati, uning zamonaviy ta’lim tizimidagi o‘rni va talabalar shaxsiy rivojlanishiga ta’siri tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar, loyihaviy faoliyat, mustaqil ta’lim va onlayn hamkorlikning kreativ kompetentlikni rivojlantirishdagi o‘rni ko‘rsatib berilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli ta’lim, kreativ kompetentlik, kreativ fikrlash, innovatsion ta’lim, axborot texnologiyalari, interaktiv metodlar, ta’lim sifati, raqamlashtirish.

Kirish

XXI asr axborot texnologiyalari asri sifatida insoniyat taraqqiyotining yangi bosqichini boshlab berdi. Jamiyat hayotining barcha sohalarida bo‘lgani kabi ta’lim tizimida ham raqamli texnologiyalarning joriy etilishi tub o‘zgarishlarga sabab bo‘lmoqda. Bugungi kunda zamonaviy mutaxassis nafaqat o‘z kasbiy bilimlariga ega bo‘lishi, balki ijodiy fikrlay olishi, muammolarni mustaqil hal qilishi, innovatsion g‘oyalarni ilgari surishi va o‘z faoliyatida axborot texnologiyalaridan samarali foydalana olishi talab etiladi. Shu sababli oliy ta’lim muassasalarida talabalarning kreativ kompetentligini rivojlantirish

Taraqqiyot spektri

muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Kreativ kompetentlik shaxsning ijodiy salohiyatini namoyon etishga, yangilik yaratishga va mavjud muammolarga noan'anaviy yechimlar topishga xizmat qiladi. Raqamli ta'lim muhiti esa ushbu kompetentlikni shakllantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Asosiy qism

Raqamli ta'lim muhiti elektron ta'lim resurslari, multimedia vositalari, virtual laboratoriyalar, masofaviy ta'lim platformalari va internet texnologiyalarini o'z ichiga oladi. Ushbu vositalar yordamida talabalar bilimlarni mustaqil egallash, tahlil qilish va amaliyotga tatbiq etish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Kreativ kompetentlik tushunchasining mazmuni

Kreativ kompetentlik shaxsning yangi g'oyalar yaratish, ijodiy fikrlash, innovatsion yondashuvlarni qo'llash hamda turli muammolarga samarali yechim topish qobiliyatidir. Mazkur kompetentlik zamonaviy ta'limning asosiy natijalaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Kreativ kompetentlik quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

ijodiy fikrlash; -mustaqil qaror qabul qilish;

-muammolarni tahlil qilish; -innovatsion yondashuvlarni qo'llash;

-kommunikativ ko'nikmalar; -axborot bilan ishlash madaniyati;

-o'zini rivojlantirishga intilish. Talabalarda ushbu sifatlarni shakllantirish orqali ularning kasbiy tayyorgarligi va raqobatbardoshligi oshadi.

Raqamli ta'lim muhitining imkoniyatlari Raqamli ta'lim muhiti ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi zamonaviy texnologik vositalar majmuasidir. Ushbu muhit talabalarga istalgan vaqtda va istalgan joyda ta'lim olish imkoniyatini beradi. Raqamli ta'lim muhitining asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

-ta'lim resurslarining ochiqligi; -mustaqil ta'lim olish imkoniyatining kengligi;

Taraqqiyot spektri

-ta’lim jarayonining moslashuvchanligi;

-individual yondashuvni amalga oshirish imkoniyati; -interaktiv muloqotning mavjudligi;

-ijodiy faoliyatni qo‘llab-quvvatlash.

Mazkur imkoniyatlar talabalarning kreativ fikrlash faoliyatini rivojlantirish uchun muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Talabalarning kreativ kompetentligini rivojlantirish omillari

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta’lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib ulgurdi. Elektron kutubxonalar, onlayn kurslar, virtual laboratoriyalar va sun’iy intellekt vositalari talabalarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Talabalar internet orqali turli manbalardan foydalanib, ma’lumotlarni tahlil qilishni va ulardan ijodiy foydalanishni o‘rganadilar. Bu esa ularda kreativ kompetentlikning shakllanishiga xizmat qiladi. Interaktiv ta’lim metodlari Interaktiv metodlar ta’lim oluvchilarni faol fikrlashga undaydi. Aqliy hujum, debat, munozara, klaster, SWOT-tahlil va keys-stadi kabi metodlar talabalarni muammolar ustida mustaqil ishlashga yo‘naltiradi. Masalan, aqliy hujum metodida talabalar bir muammo yuzasidan turli g‘oyalarni ilgari suradilar. Natijada ularning ijodiy fikrlashi rivojlanadi va yangi yechimlar topish ko‘nikmasi shakllanadi.

Loyihaviy ta’lim Loyihaviy faoliyat kreativ kompetentlikni rivojlantirishning eng samarali usullaridan biridir. Loyiha ustida ishlash jarayonida talabalar muammoni aniqlaydi, ma’lumotlarni yig‘adi, tahlil qiladi va natijalarni taqdim etadi. Loyihaviy ta’lim: -mustaqillikni rivojlantiradi; -ijodkorlikni kuchaytiradi; -jamoada ishlash ko‘nikmasini shakllantiradi; -muammoli vaziyatlarni hal qilish malakasini rivojlantiradi. Mustaqil ta’lim faoliyati Raqamli muhit talabalarning mustaqil ta’lim olish

Taraqqiyot spektri

imkoniyatlarini kengaytiradi. Talabalar video darslar, elektron darsliklar va ilmiy ma’lumotlar bazalaridan foydalanib o‘z bilimlarini mustaqil ravishda boyitadilar. Mustaqil ta’lim jarayonida talaba o‘z oldiga maqsad qo‘yadi, ma’lumotlarni izlaydi va o‘rganilgan bilimlarni amaliyotda qo‘llashga harakat qiladi. Bu esa kreativ kompetentlikning rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Onlayn hamkorlik Bugungi kunda Google Classroom, Moodle, Zoom va boshqa platformalar orqali talabalar o‘zaro hamkorlikda ishlash imkoniyatiga ega. Hamkorlikdagi faoliyat jarayonida talabalar turli fikrlarni solishtiradi, muhokama qiladi va yangi g‘oyalarni ishlab chiqadi. Jamoaviy ijodkorlik esa kreativ kompetentlikning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. O‘qituvchining innovatsion faoliyati

Talabalarning kreativ kompetentligini rivojlantirishda o‘qituvchining roli katta. O‘qituvchi zamonaviy texnologiyalarni qo‘llashi, innovatsion metodlardan foydalanishi va talabalarning ijodiy tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlashi zarur. O‘qituvchi: ijodiy muhit yaratishi; talabalarni erkin fikrlashga undashi; muammoli vaziyatlar tashkil qilishi; innovatsion loyihalarni rag‘batlantirishi lozim.

Motivatsiyaning ahamiyati Talabalarning kreativ faoliyatga bo‘lgan qiziqishi va ichki motivatsiyasi ham muhim omil hisoblanadi. Motivatsiyasi yuqori bo‘lgan talaba yangi bilimlarni o‘zlashtirishga, izlanishga va yangilik yaratishga intiladi. Shu bois ta’lim jarayonida rag‘batlantirish, e’tirof etish va muvaffaqiyat vaziyatlarini yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Kreativ kompetentlikni rivojlantirishda uchraydigan muammolar Raqamli ta’lim muhitida kreativ kompetentlikni rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud: -texnik vositalarning yetishmasligi;

-internet tezligining pastligi;

-raqamli savodxonlik darajasining yetarli emasligi;

-an’anaviy ta’lim usullarining ustunligi;

Taraqqiyot spektri

-talabalar motivatsiyasining pastligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish orqali ta’lim sifati va samaradorligini yanada oshirish mumkin.

Xulosa

Raqamli ta’lim muhiti talabalarning kreativ kompetentligini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv metodlar, loyihaviy ta’lim, mustaqil ta’lim faoliyati va onlayn hamkorlik kreativ fikrlashni rivojlantirishning muhim omillari hisoblanadi. Talabalarning kreativ kompetentligini rivojlantirish orqali ularning kasbiy tayyorgarligi, innovatsion faoliyati va raqobatbardoshligi oshadi. Shu sababli ta’lim tizimida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish va kreativ yondashuvlarni keng joriy etish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. Xodjayev B.X. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Tafakkur, 2022.
3. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2019.
4. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2020.
5. Muslimov N.A. Kasbiy ta’lim pedagogikasi. – Toshkent, 2021.
6. Begimqulov U.Sh. Ta’limda axborot texnologiyalari. – Toshkent, 2020.

Taraqqiyot spektri